GLOBALLASHUV VA MILLIY O’ZLIK

Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti

San’atshunoslik fakulteti stajyori o‘qituvchisi

Ilmiy rahbar: Eshmuratov Ajiniyaz Allamuratovich

Madaniyatshunoslik yo‘nalishi 2-kurs talabasi

Jiemuratova Jamshira Qalliqoraz qizi

Annotatsiya :

Bu maqolada globallashuv jarayonida milliy o’zlikni saqlash va kelajak avlodga yetkazib berish to’grisida so’z yurutiladi. Globallashuv va milliy o'zlik murakkab jarayon bo'lib, iqtisodiy va madaniy integratsiya umuminsoniy qadriyatlarni yaqinlashtiradi, ayni damda milliy o'ziga xoslik, til va urf-odatlarni asrab qolishni talab qiladi. Bu ikki tushuncha bir-birini inkor etmaydi, balki uyg'unlikda rivojlanishi lozim.

Kalit so’zlar : Miliy o’zlik, Globallashuv, Ijtimoiy – siyosiy, Madaniy.

Globallashuvni turlicha talqin qilish mumkin. Oddiy qilib aytganda, globallashuv mamlakatlar o'rtasidagi global integratsiya jarayonidir, deyishimiz mumkin. Boshqacha qilib aytganda, bu turli sohalarni, jumladan, iqtisodiy, siyosiy, madaniy va diniy sohalarni bir hillashtirish va integratsiyalashuviga olib keladigan global jarayondir. Globallashuv jahon xo'jaligi tuzilmasi jarayonlarini o'zgartirish, jumladan, milliy xo'jaliklarni har tomonlama tushunish, mehnat taqsimotining xalqaro tizimlarini birlashtirish, jahon bozorini egallash orqali iqtisodiy va siyosiy munosabatlarni tartibga solish hamda transmilliylashuv va mintaqaviylashtirish tamoyillari asosida iqtisodiyotni jadal mustahkamlash imkoniyatiga ega.

Shuni ta'kidlash kerakki, globallashuvga yondashuvlar bo'yicha qarashlar bir xil emas va ziddiyatli. Tarixchilar bu jarayonni kapitalizmning rivojlanish bosqichlaridan biri deb hisoblaydilar. Iqtisodchilar buni moliya bozorining globallashuvi bilan izohlaydilar. Siyosatchilar demokratik tashkilotlarning tarqalishiga tayanadilar. Madaniyat ekspertlarining fikricha, globallashuvning paydo bo'lishi madaniyatning g'arbiylashuvi bilan bog'liq bo'lib, unga Amerikaning iqtisodiy zo'ravonligi kiradi. Globallashuv jarayonining umumiy axborot texnologiyalari nazariyasi ham mavjud. Biz siyosiy, ijtimoiy-madaniy va iqtisodiy globallashuvni farqlay olamiz. Globallashuv predmetiga iqtisodiy va texnologik taraqqiyotning global yo'nalishlarini shakllantirishga kuchli kumulyativ ta'sir ko'rsatadigan mintaqaviylashtirish kiradi. "Globallashuv" so'zining paydo bo'lishining o'zi shuni ko'rsatadiki, bu jarayonda u yoki bu tarixiy bosqichda sodir bo'lgan xalqaro iqtisodiyotning jadal o'sishi etakchi rol o'ynaydi.

XXI asr boshlarida butun dunyo bo'ylab rivojlangan milliy integratsiyalashuv va milliy o'zlikni anglash kabi jarayonlar har bir xalqning kelib chiqish tarixi, madaniyati va qadriyatlarini qaytadan tadqiq qilinishiga turtki bo'ldi. Xususan, bunday vaziyat hozirgi sobiq ittifoq davlatlari xalqlarining ham ijtimoiy-siyosiy hayotida muhim rolt o'ynab, ushbu davlatlar xalqlarining milliy qiziqishlarini ifodalagan siyosat sifatida yaqqol namoyon bo'la boshladi. Shundan kelib chiqqan holda mustaqillik yillarida o'zbek xalqining davlatchilik va xalq sifatida shakllanish tarixini tadqiq etish, bir tomondan yosh mustaqil davlatimizning kelajagi uchun zaruriyat sifatida, ikkinchi tomondan esa davr talabi bo'lib namoyon bo'la boshladi. Shuningdek o'zbek xalqining shakllanish tarixi mustaqillik yillarida tadqiq qilinishi dolzarb bo'lgan masalalardan biri sifatida olimlarimiz tomonidan yangicha yondoshuvlar va qarashlarni shakllantirdi.

Bu masalaning e'tiborli jihati shundan iboratki, o'zbek xalqi tarixini tadqiq etish ancha oldin boshlangan bo'lib, bu masalaga ma'lum bir davrning iqtisodiy-

siyosiy manfaatlari doirasida, boshqa bir tarixiy davrda esa ob'ektiv zarurat sifatida yondoshilgan. Bu esa o'z navbatida o'zbek xalqining shakllanish jarayoni davomida o'ziga xos bo'lgan qonuniyatlarni turli ko'rinishda oydinlashtira bordi.

Ma'lumki mustaqillikka erishganimizdan so'ng, o'zbek davlatchiligi va xalqimizning milliy tarixini o'rganish, uni tadqiq etish, tarixiy xotirani tiklash nafaqat milliy taraqqiyotimiz uchun zaruriyat balki, davr talabi hamdir. Milliylik masalasining mohiyatini to'la tushunish, millat mohiyatini tushunishni taqozo etadi. Bugungi kunda millat tushunchasini tadqiqotchilar turlicha talqin qilib, turli xil kontseptsiya va yondashuvlardan kelib chiqqan holda tahlil etmoqda. Hozirgi paytdagi zamonaviy tadqiqot natijalariga ko'ra, millat bu - ma'lum ruhiy birlikka ega, o'z-o'zini anglagan guruhning tarixiy shakllangan ijtimoiy-iqtisodiy va ma'naviy birligi bo'lib, ushbu guruh dunyoni o'ziga xos qabul qilish asosida milliy qadriyatlar yaratgan, ularni o'ziga xos shaklda ifodalagan kishilar birligi sifatida namoyon bo'ladi. Bu milliy qadriyatlar ijtimoiy hayotning serqirraligini, sermazmunligini ifodalaydi va insoniyatning boyligi sifatida rivojlanishni talab etadi.

Xulosa qilib aytganda yuqorida bildirilgan fikr va mulohazalardan quyidagi xulosalarga kelish mumkin: Milliy identifikatsiya jarayoni milliylikni saqlab qolishda, milliy o'zlikni anglashda, millatparvarlikni kuchayishida umuman millatni o'zini millat sifatida to'la anglab yetishida muhim ahamiyat kasb etadi. O'z o'rnida bu jarayon bevosita milliy ongni shakllanishi va rivojlanishiga ham xizmat qilib, jamiyat ijtimoiy-ma'naviy hayotini yangilanishida muhim o'rin tutadi.

Foydalanilgan adabiyotlar :

1. Shavkat Mirziyoyev - Yangi O`zbekiston taraqqiyot strategiyasi :
2. Islom Karimov. O’zbekiston: milliy istiqlol, iqtisod, siyosat ,mafkura. 1 jild.1996-yil. 275-bet.

3. . Choriyev A. Inson falsafasi. 2 tomlik. Mustaqil shaxs. /Monograflya. T., Chinor ENK, 2002.

4. Эстетическое воспитание студентов. Москва: Высшая школа, 1980.

5. Estetik tarbiya asoslari. —Toshkent: 0 4qituvchi, 2001